

Vammaisten työ- ja päivätoiminnan kilpailutus

Vammaisneuvosto 19.05.2025
842/05.00.00/2025

Valmistelijat palvelupäällikkö Elina Hienola, p. 050 3312 737
johtava sosiaalityöntekijä Nita Partio, p. 050 4643 068

Selostus asiasta **Yleistä**

Keski-Suomen hyvinvointialue kilpailuttaa vammaisten päiväaikaisen toiminnan syksyllä 2025. Hankinta oli aluehallituksen päätettävänä 29.4.2025 kokouksessa osana päivitettyä hankintasuunnitelmaa.

Hyvinvointialueelle on siirtynyt sisällöltään ja hinnoiltaan erilaisia sopimuksia vammaisten työ- ja päivätoiminnasta. Hyvinvointialueen suurimmalta kaupungilta Jyväskylästä siirtyneet puitesopimukset ovat päättymässä vuoden 2025 lopussa.

Hyvinvointialue ostaa päivä- ja työtoimintaa eri tuottajilta vuosittain noin 3,37 milj. eurolla (v.2024), ja asiakkaita ostetussa toiminnassa on noin 250-260. Toimintaa on ostettu kahden eri lain perusteella, lain kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977) sekä vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) perusteella. Uuden vammaispalvelulain tultua voimaan 1.1.2025 alkaen palvelua ostetaan myös vammaispalvelulain (675/2023) perusteella. Lain siirtymäsäännöksistä johtuen päiväaikaisen toiminnan hankinnassa on kyse sekä uuden vammaispalvelulain (675/2023) mukaisen päivätoiminnan hankinnasta ja kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminnan hankinnasta että vanhan vammaispalvelulain (380/1987) mukaisen päivätoiminnan ja erityishuoltolain (519/1977) mukaisen päivä- ja työtoiminnan hankinnasta. Lain siirtymäaikana 1.1.2025-31.12.2027 palvelu voi siis tulla ostettavaksi kaikkien kolmen lain perusteella.

Hankintamenettelyn perusteella järjestetään palveluja uusille asiakkaille sekä jo palveluiden piirissä oleville asiakkaille. Jos hankintamenettelyn kautta palveluntuottajaksi valitaan tarjoaja, joka on jo tuottanut päiväaikaista toimintaa, korvautuvat aikaisemmat päättyvät asiakaskohtaiset palvelusopimukset uuden hankintasopimuksen alkaessa hankintamenettelyn mukaisiksi.

Päiväaikaisen toiminnan asiakkailla on vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä pitkäaikainen tai pysyvä toimintarajoite. Asiakkailla voi olla esimerkiksi etenevä lihas- tai neurologinen sairaus, aivovamma, kehitysvamma tai autismitilanteen häiriö. Vamma voi olla synnynnäinen tai esimerkiksi seuraus onnettomuudesta. Asiakkaina voi olla myös vaikeasti kuulovammaisia, näkövammaisia sekä kuulonäkövammaisia henkilöitä. Palvelun toteuttamiseen voi sisältyä asiakkaan turvallisesta lääkehoidosta vastaaminen toimintapäivän aikana (esimerkiksi epilepsian esto-/kohtauslääkkeen antaminen).

Päiväaikainen toiminta on tarkoituksena jakaa palvelukuvauksessa neljään eri palvelutuotteeseen:

1. Vammaisten päivätoiminta
2. Vammaisten jalkautuva päivätoiminta

3. Vammaisten päivätoiminta henkilökohtaisena palveluna (HB)
4. Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta

Palvelu on asiakkaalle maksutonta, mutta hyvinvointialue perii asiakkaalta hänen nauttimistaan aterioista ateriamaksun, joka noudattaa Keski-Suomen hyvinvointialueen aluehallituksen vuosittain vahvistamia sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja. Päiväaikaiseen toimintaan osallistuvalla henkilöllä on oikeus saada maksuttomat matkat, jos hänellä on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän pysty itsenäisesti käyttämään julkista joukkoliikennettä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaisten päivätoiminnan tarkoitus on tukea vammaisen henkilön sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä toimintakykyä ja omia vahvuuksia. Päivätoiminta antaa rytmiä ja sisältöä vammaisen henkilön arkeen. Päivätoiminta on lähtökohtaisesti ryhmämuotoista toimintaa, missä huomioidaan asiakkaan yksilölliset toiveet ja tarpeet. Asiakas osallistuu toimintaan omien voimavarojen ja taitojen mukaan. Asiakkaiden avun tarve vaihtelee yksilöllisesti. Päivätoimintaan osallistumisesta ei makseta työosuusrahaa. Vammaisten päivätoiminnassa on eri tasoja asiakkaan palvelutarpeesta riippuen.

Päivätoiminta voidaan toteuttaa myös niin kutsuttuna jalkautuvana päivätoimintana, jolloin palveluntuottajan henkilökunta jalkautuu asiakkaan mukana erilaisiin toimintaympäristöihin. Jalkautuva päivätoiminta on suunnattu sellaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat ennakoon suunnitellun, strukturoidun päivärytmin ja joiden ohjaamisen tulee olla yhdenmukaista sekä asumispalveluissa että päivätoiminnassa.

Päivätoiminta voidaan toteuttaa myös henkilökohtaisena palveluna henkilökohtaisen budjetin avulla. Henkilökohtainen budjetti tarkoittaa päivätoiminnan järjestämistä yksittäiselle vaikeavammaiselle, kehitysvammaiselle tai autismikirjon henkilölle muussa kuin julkisen tai yksityisen sosiaalipalvelun tuottamiseen tarkoitetussa toimintaympäristössä. Henkilökohtaisen budjetin tarve nousee asiakkaan omista tarpeista ja mielenkiinnon kohteista, joihin ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista vastata muiden päiväaikaisen toiminnan keinoin.

Uuden vammaispalvelulain (675/2023) mukaisiin palveluihin on yleisesti ottaen oikeus henkilöllä, jota voidaan pitää uuden vammaispalvelulain 2 §:ssä määriteltynä vammaisena henkilönä ja joka tämän lisäksi täyttää palvelukohtaisen myöntämisen kriteerit. Tästä poiketen vammaispalvelulain mukaiseen kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaan on oikeus kehitysvammalaissa tarkoitetulla henkilöllä, jonka kehitys tai henkinen toiminta on estynyt tai häiriintynyt synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden tai vamman vuoksi. Lisäksi edellytetään, että vanhan sosiaalihuoltolain (710/1982) 27 e §:n perusteella järjestetty työtoiminta tai 27 d §:n perusteella järjestetty työllistymistä tukeva toiminta eivät vastaa kehitysvammaisen henkilön yksilöllisiin tarpeisiin.

Työtoiminnan tarkoitus on tukea kehitysvammaisen tai autismikirjon henkilön toiminta- ja työkykyä sekä edistää hänen pääsyä työelämään. Työtoiminnalla tuetaan kehitysvammaisen henkilön omia vahvuuksia työelämään osallistumisessa. Työtoimintaa järjestetään asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja toiminnan sisältö vaihtelee asiakkaan elämänhallintaa tukevasta toiminnasta aina tuottavaan työhön saakka. Työtoimintaa voidaan järjestää joko ryhmämuotoisena tai yksilöllisenä palveluna toiminnan tavoitteista ja sisällöstä riippuen. Työtoimintaa voidaan järjestää työ- ja toimintakeskuksissa tai missä tahansa toimintaan

soveltuvassa paikassa. Työtoimintaan osallistumisesta voidaan maksaa asiakkaalle työosuusrahaa.

Hyvinvointialue on valmistellut hankintaan liittyviä palvelukuvauksia, joihin toivotaan vammaisneuvoston kommentteja valmistelun tueksi.

Talous

Päiväaikaista toimintaa varten on talousarviossa varattu määrärahaa 3,2 milj.euroa (2025). Kilpailutuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia talouteen.

Vaikutusten ennakkoarviointi

Kilpailuttamisen ja koko hyvinvointialueen kattavien yhteisten palvelukuvauksien myötä vammaisten päiväaikainen toiminta yhtenäistyy sisällöltään.

Toimivalta

Hallintosääntö § 28

Esittelijä

Palvelujohtaja, hyvinvointi ja kumppanuudet Peränen Nina

Päätösehdotus

Vammaisneuvosto käy keskustelun palvelukuvauksista ja antaa kommentit niistä 31.5.2025 mennessä.

Päätös